

(/)

 (/)

> Krig og terror - Militærvæsen - Den kolde krig ([https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig)

[terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig))

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > I krig under sydkorset

← [Forrige artikel \(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/nederlag-og-triumf\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/nederlag-og-triumf)

I krig under sydkorset

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 63

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset)

[krig-under-sydkorset](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset)

[vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset&title=)

[mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset&title=)

[militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset&title=](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/i-krig-under-sydkorset&title=))

Peter Agerbo Jensen

I krig under Sydkorset. Skandinaver i den sydafrikanske krig 1899-1902.

Turbine 2023. 320 sider illustreret. 350 kr.

Af Kresten Søb

Et ret ukendt kapitel af dansk udvandrerhistorie

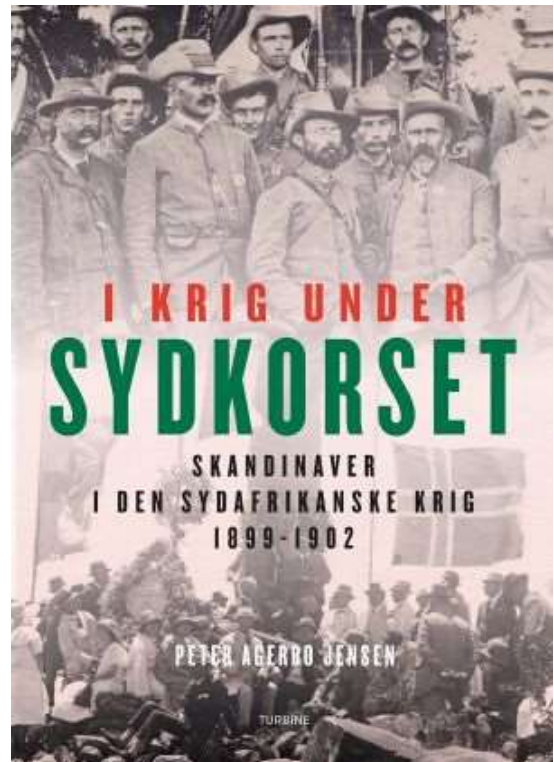
Den skandinaviske udvandring til Sydafrika i slutningen af 1800-tallet skyldtes hovedsagelig de store guld- og diamantfund i boerstaterne Transvaal og Oranje Fristaten, men den var ret beskeden i forhold til udvandringen til USA.

De to boerstater var domineret af hollandske indvandrere, og modsætningerne mellem dem og den engelske Kapstadskoloni i øvrige Sydafrika havde allerede udartet sig i den første boerkrig 1880-81, hvor Transvaal havde genvundet sin frihed efter britisk besættelse.

Men tilstanden skulle ikke vare længe, da den engelske kolonimagt ikke tålte de to selvstændige boerstater i sit område. En ny boerkrig brød således ud kun otte år efter 1899-1902. Herved kom mange danskere og skandinaver i klemme og var ofte i realiteten nu tvunget til at vælge side.

En stor del valgte frivilligt at kæmpe for boerne sag, og mindet for deres indsats står stadig i dag med det skandinaviske monument fra 1908, som blev suppleret af et gravmonument ikke langt derfra i 1928.

Begge markerer den danske, svenske, norske og finske indsats i slaget ved Magersfontein 1899. Her blev den lille skandinaviske gruppe af frivillige, som ved skæbnens spil kom til at spille en hovedrolle, på tragisk vis næsten blev udslettet, selv om slaget faktisk endte med en sejr til boerne mod den engelske overmagt.

Lizzie van Zyl sidste øjeblikke i lejren Bloemfonteine 1901. Lizzie blev kun 7 år, inden hun som 22.000 andre boerbørn døde af udsultning og sygdom i de engelske kz-lejre

Koncentrationslejre var ikke nogen tysk opfindelse

I "I krig under Sydkorset" afdækker Peter Agerbo Jensen et næsten ukendt område af både den danske og fælles skandinaviske udvandringshistorie og kaster lys over en lang række skæbner på boerstaternes side. Ikke bare skandinaver i direkte væbnet kamp mod den britiske kolonimagt men også i politi- og ambulancetjeneste.

Trods indledende sejre bukkede boerne under for overmagten allerede året efter, men kampene fortsatte som guerillakrig. Forinden var mange skandinaver endt som krigsfanger, som senere blev deporteret til fjerntliggende fangelejre så langt væk som fx St. Helena, Indien, Pakistan og Bermuda under brutale forhold med høj dødelighed til følge.

Hertil skred briterne også frem i de nu besatte Boerstater med uhørt brutalitet. 30.000 gårde blev brændt ned og tusindvis af husdyr nedslagtet, mens andre skandinaver sammen med den øvrige civilbefolkning -fortrinsvis kvinder og børn - blev interneret i engelske koncentrationslejre. Her døde 26.000 - altså mere end hver femte - heraf 22.000 børn under frygtelige forhold af udsultning og sygdom. Derudover omkom også 14.000 sorte under de umenneskelige og uhygiejniske forhold.

Bogen kaster lys også over disse udvandrerskæbners dramatiske og turbulente historie, som står som en ofte glemt skamplet på engelsk kolonihistorie.

Primær vægt på de skandinaviske enkeltskæbner

Bogen består i praksis primært sammenstykket af en lang række enkeltskæbner med tilhørende CV'er både før, under og efter krigen og i fangelejrene. Derudover redegøres for samtidsrammen og krigens forhistorie.

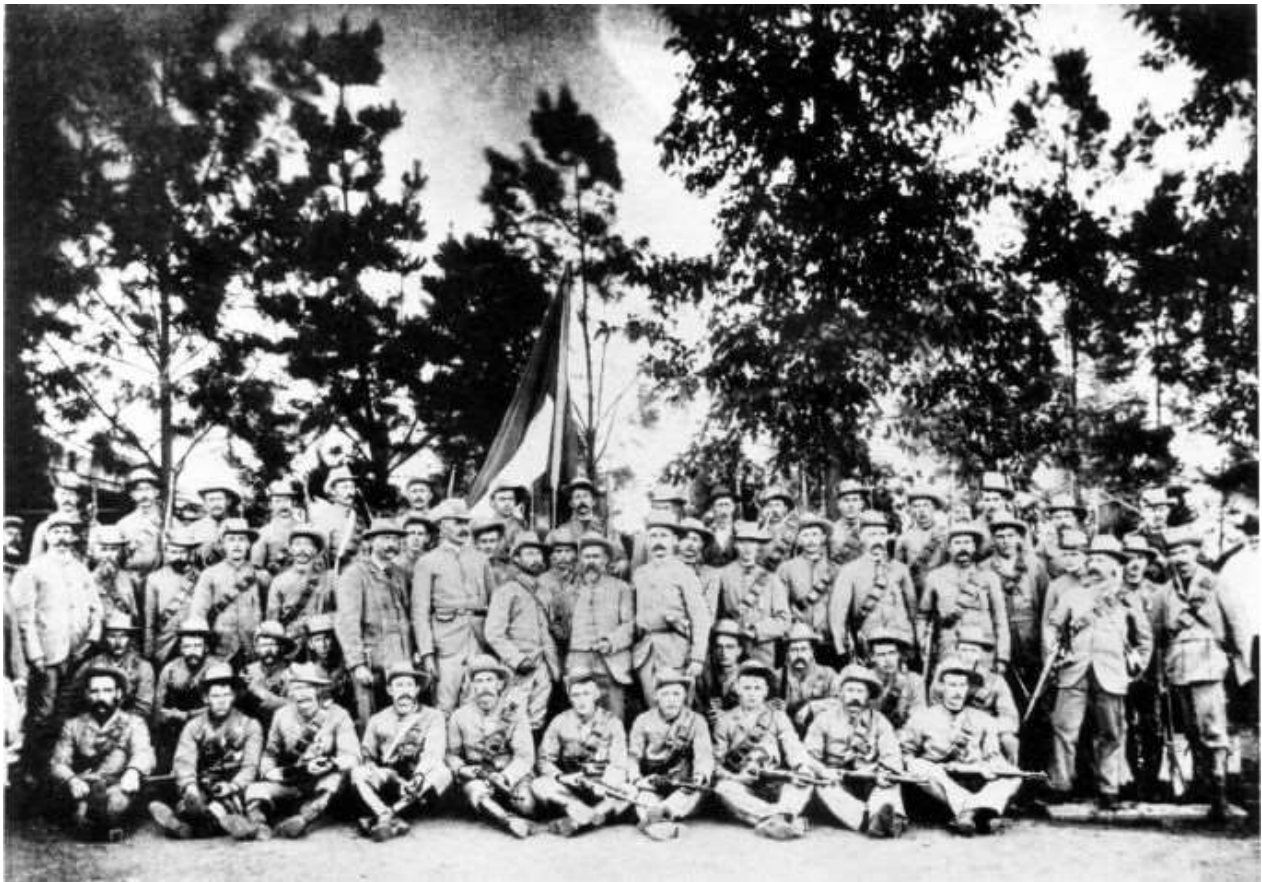
Et vigtigt element i bogen er Agerbo Jensens egen fremlæggelse af arbejdet med opsporingen af bogens kilder, der sammen med forfatterens research og metodik i udarbejdelse af bogen i udstrakt grad er indfældet direkte i fremstillingen.

I bogens sidste kapitler fortælles også om fx omfanget af den skandinaviske indvandring, baggrunden herfor, motiverne for støtten til boerne og tiden efter krigen, ligesom historien om monumenterne også gøres til genstand for udførlig omtale.

Til sidst er der et kapitel om litteraturen om den skandinaviske udvandring til Sydafrika med blandt andet omtale af arten af bogens kildemateriale.

Der afsluttes med efterskrift, en lang litteraturliste, noter og en personliste, der desværre ikke har sidehenvisning.

Bogens mange illustrationer udgøres for hovedparten primært af samtidige s/h fotos og kort.

Gruppefoto af Det frivillige skandinaviske Korps inden afrejsen til Mafeking i oktober 1899. Få uger efter blev korpset næsten udslettet i slaget ved Magersfonteine

Samlet vurdering og målgruppe

Indledningsvis herfra en stor anerkendelse for forfatterens omfattende forskningsarbejde, hvis vanskelighed og bredde også klart illustreres af den lange liste over kilder.

Også de mange illustrationer er velvalgte med hensyn til at give fremstillingen atmosfære og liv. Derudover er beretningerne om den britiske fremfærd mod civile og Kz-lejrene vigtige som historisk stof i en genfortælling om boerkrigen.

Redegørelsen for valuering af de enkelte kilder direkte i fremstillingen er både illustrativ og forskningsmæssig interessant, men er også med de mange lidt opremsende ofte magre CV'er med til at gøre fremstillingen lidt tør og "videnskabelig".

Ind imellem savner man her mere kød og blod på de mange enkelte skæbner, ligesom jeg udover bogens mikroperspektiv på indvandrerskæbnerne savner en mere omfattende redegørelse for den historiske ramme, selve krigens forløb og fx en mere omfattende oversigt over forløbet af slaget ved Magersfontein. Men det er dog anker der implicit ligger på kanten af bogens titel og præmis.

Bogens målgruppe er for mig primært de, der søger personalhistoriske oplysning om de enkelte udvandreskæbner, frem for læsere, som ønsker udførlige oplysninger om Boerkrigen.

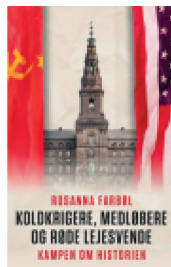
Netop derfor kan de manglende sidehenvisninger i personoversigten og fraværet af et decideret stikordsregister undre.

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/nederlag-og-triumf>)

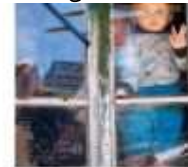
SE RELATEREDE ARTIKLER

DEN DANSKE FLÅDE 1850-1943

KOLDKRIGERE, MEDLØBERE OG RØDE LEJESVENDE

KRIGENS ARVINGER

(<https://www.historie-online.dk/boger/den-danske-flaade-1850-1943>)

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/koldkrigere-medloebere-og-roede-lejesvende>)

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/krig-og-terror-militaervaesens-vaben-den-kolde-krig/krigens-arvinger>)

Ukraine i blå og gult

Museumsinspektør og flagekspert Anton Pihl dykker ned i historien bag Ukraines flag ved et foredrag den 1. marts

(<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/ukraine-i-blaa-og-gult>) (<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/ukraine-i-blaa-og-gult>)

Ørestad – en bydel skabt fra bunden